

Motivacija za roditeljstvo studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable

Petričević, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:038235>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Laura Petričević

**Motivacija za roditeljstvo studenata s obzirom na neke
socio-demografske varijable**

Završni rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Motivacija za roditeljstvo studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable

Završni rad

Student/ica:

Laura Petričević

Mentor/ica:

Izv. prof. dr. sc. Marina Nekić

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Laura Petričević**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Motivacija za roditeljstvo studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 23. srpnja 2022.

SADRŽAJ:

Sažetak	1
Abstract	2
1. UVOD	3
1.1. Roditeljstvo	3
1.1.1. Faktori koji utječu na doživljaj roditeljstva	3
1.1.2. Cijena roditeljstva	4
1.1.3. Pozitivni aspekti roditeljstva	4
1.1.4. Vrijednost djeteta za roditelja	4
1.2. Motivacija za roditeljstvo	5
1.2.1. Činitelji koji mogu utjecati na fertilitetnu motivaciju	5
1.3. Teorije i modeli motivacije za roditeljstvo	6
1.3.1. Kategorije fertilitetne motivacije	6
1.3.1.1. Nalazi prvih istraživanja fertilitetne motivacije	7
1.3.2. Uzroci manje motivacije za roditeljstvo	9
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	9
3. METODA	11
3.1. Sudionici	11
3.2. Mjerni instrumenti	11
6. REZULTATI	12
5. RASPRAVA	15
6. ZAKLJUČCI	21
7. LITERATURA	22
8. PRILOZI	26

Motivacija za roditeljstvo studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable

Sažetak

Zašto ljudi žele djecu? Zašto neki, pak, ne žele? Ova pitanja važna su ne samo za pojedinog čovjeka, već i za cjelokupno društvo te njegovu budućnost. Prema Rabinu, četiri su kategorije motivacije za roditeljstvo – altruistična, fatalistična, narcistična i instrumentalna (koja uključuje četiri faktora – produženje obiteljske loze, potvrđivanje sebe, domoljubna motivacija i očuvanje stabilnosti braka) te na nju utječu brojni činitelji. Stoga, cilj ovog istraživanja je ispitati izraženost motivacije za roditeljstvo kod studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable. Uzorak ovog istraživanja činilo je 332 studenta (285 žena i 47 muškaraca). Prosječna dob je 21,31 godina – najmlađi sudionik ima 18 godina, a najstariji 30. Korišten je upitnik socio-demografskih podataka te Skala motivacije za roditeljstvo. Rezultati su pokazali da je na cjelokupnom uzorku najviše izražena altruistična motivacija za roditeljstvom. Također, pokazalo se da muški sudionici imaju izraženije sve navedene vrste motivacije, nego žene. No, za altruističnu motivaciju to nije slučaj. Osim toga, sudionici se ne razlikuju ni u motivima za roditeljstvom s obzirom na to jesu li ili nisu u vezi. Dobivena je pozitivna povezanost između rezultata na subskali altruistične motivacije za roditeljstvo i zadovoljstva obiteljskim životom. To se također pokazalo i za fatalističnu te narcističnu motivaciju. Međutim, između rezultata na subskali instrumentalne motivacije i zadovoljstva obiteljskim životom nije dobivena značajna korelacija kao ni između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i dobi sudionika. Unatoč tome što u ovom istraživanju nije utvrđena razlika u altruističnoj motivaciji između muškaraca i žena, postoji potreba za daljnjim istraživanjima u ovom području. Nadalje, s obzirom na to da se iz godine u godinu smanjuje stopa nataliteta i raste broj samačkih kućanstava te opada broj novoskopljenih brakova u Hrvatskoj, potrebno je pratiti ove trendove ne samo iz demografske perspektive nego i psihološke.

Ključne riječi: roditeljstvo, motivacija za roditeljstvo, socio-demografske varijable, studenti

Motivation for parenthood among students considering some socio-demographic variables

Abstract

Why do people want to have children? On the other hand, why do some choose to be childfree? These questions are important not only for an individual, but also for society and its future in general. According to Rabin, there are four categories of motivation for parenthood - altruistic, fatalistic, narcissistic and instrumental (which includes four factors – extension of the family line, self-affirmation, patriotic motivation and preservation of marriage stability) and it can be influenced by numerous factors. Therefore, the aim of this study was to examine the expressiveness of motivation for parenthood among students considering some socio-demographic variables. The sample consisted of 332 participants, all university students (285 woman and 47 man). The average age is 21.31 years – the youngest participant is 18, and the oldest is 30. A questionnaire of socio-demographic data and the Parenting Motivation Scale were used. The results showed that the altruistic motivation for parenthood was the most expressed in the entire sample. Also, it was shown that male participants have expressed higher motivation in all mentioned types than women. However, this was not the case for altruistic motivation. In addition, the participants do not differ in their motives for parenting, considering whether they are in a relationship or not. A positive correlation was found between the results on the subscale of altruistic motivation for parenthood and satisfaction with family life. This has also been shown for fatalistic and narcissistic motivation. However, no correlation was found between the results on the subscale of instrumental motivation and satisfaction with family life, nor between the results on the subscales (individual motivations for parenthood) and the age of the participants. Despite the fact that no difference in altruistic motivation between men and women was found in this research, there is a need for further research in this area. Furthermore, considering that the birth rate in Croatia is decreasing year by year, the number of single households is increasing, and the number of new marriages is decreasing in Croatia, it is necessary to monitor these trends that can have effect on the stability of society.

Key words: parenthood, motivation for parenthood, socio-demographic variables, students

1. UVOD

1.1. Roditeljstvo

Roditeljstvo (koje podrazumijeva brigu o potomku od njegova rođenja do osamostaljenja) i motivacija za roditeljstvo kompleksni su pojmovi. Čudina-Obradović i Obradović (2003) navode da roditeljstvo podrazumijeva nekoliko skupina pojmova. Prvo je kako pojedinac uopće doživljava roditeljstvo (tj. odluka hoće li imati djecu, prihvaćanje i preuzimanje uloge roditelja, postavljanje odgojnih ciljeva (svjesno ili intuitivno) i doživljaj osobne vrijednosti zbog ulaganja napora, uspjeha djeteta i emocionalne povezanosti s djetetom). Nadalje, ističe se i roditeljska briga (rađanje djeteta te briga za njegov život i zdravlje), zatim roditeljski postupci i aktivnosti (podrazumijeva sve ono što roditelj radi u svrhu ostvarenja roditeljske uloge i ciljeva) i, na kraju, odgojni stil roditelja (emocionalno ozračje u kojem se odvijaju sve interakcije roditelja i djeteta). Roditeljska uloga je jako zahtjevna te se dobna granica za postajanje roditeljem povećala u posljednjih nekoliko desetljeća te je postati roditeljem cilj koji većina ljudi želi ostvariti (Čorkalo-Biruški, 2009). To je jedna od najvažnijih tranzicija u životu odrasla čovjeka jer, osim što roditeljstvo mijenja svakog roditelja ponaosob, mijenja i njihov međusoban odnos (Papalia i Olds, 1992).

1.1.1. Faktori koji utječu na doživljaj roditeljstva

Za doživljaj roditeljstva iznimno je važna kvaliteta partnerskog odnosa prije rođenja djeteta kao i očekivanja uloge, značajke roditelja i podjela dužnosti i poslova (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Različiti faktori utječu na roditeljstvo i na značenje koje samo dijete ima za roditelja, a neki od njih su kultura u kojoj žive, društvo i religioznost te motivacija za roditeljstvo uvelike ovisi o njima, kao i razlike između muškaraca i žena, stoga, nije jednostavno ispitati motive za roditeljstvo i razvrstati ih u kategorije. Međutim, dominantan motiv upravo i oblikuje roditeljstvo. Nadalje, iz godine u godinu može se primijetiti pojava smanjenja stope nataliteta te porast samačkih kućanstava i opadanje broja novosklopljenih brakova što predstavlja svojevrsan problem suvremenog društva (Petani i Babačić, 2010). Upravo iz tih razloga tema motivacije za roditeljstvo vrlo je interesantna istraživačima, međutim, važno je primijetiti kako je zasigurno bila „modernija“ ranije s obzirom je sve manje recentnih radova koji se bave istom.

1.1.2. Cijena roditeljstva

Poznato je da odgoj djece zahtijeva dosta vremena, financijskih sredstava, utječe na bračne odnose (u početku negativno) te ponekad smanjuje sposobnost roditelja da zarađuju izvan kuće – to je „cijena roditeljstva“. Također, roditelji izvješćuju o gubitku slobode, brizi za vlastito, supružnikovo ili djetetovo zdravlje te eventualnom neuspjehu u odgoju djeteta (Hoffman, 1979). Cijena roditeljstva veća je za žene jer majke, nakon rođenja djeteta, postaju opterećenije, imaju puno više obveza te više ovise o podršci okoline. Očinstvo, s druge strane, drugačije utječe na život muškaraca. Također, prema Nomaguchi i Milkie (2003), nakon rođenja djeteta povećavaju se bračni sukobi, opada bračno zadovoljstvo i partneri provode manje vremena zajedno. Ta kriza nastaje većinom tijekom prve godine djetetova života, a nakon nje slijedi prilagodba, kao i oporavljanje odnosa supružnika. U nekim slučajevima, ukoliko su parovi prije rođenja djeteta osjećali slabo bračno zadovoljstvo, može doći i do razvoda braka (Demo i Cox, 2000). Bračna kvaliteta je, prema nekim istraživanjima, najveća kod partnera bez djece, dok između skupine s jednim i skupine s dvoje ili više djece nema značajne razlike u bračnoj kvaliteti (Obradović i Čudina-Obradović, 2000). Međutim, roditeljstvo ne dolazi samo sa svojim lošim stranama.

1.1.3. Pozitivni aspekti roditeljstva

Prema Veevers (1973) pozitivan stav prema roditeljstvu proizlazi iz percepcije roditelja da dijete povećava vrijednost njih samih (a ne toliko iz vrijednosti vezanih samo za dijete). Hoffman i Hoffman (1973) izdvojili su nekoliko vrijednosti djeteta za roditelje: postizanje statusa odraslog i društvenog identiteta, uspostavljanje veza u obitelji, moralna vrijednost, produženje vlastitog bića, poticaj, mogućnost utjecaja i moći, natjecanje, veselje i postignuće, društvena usporedba, ekonomski dobitak, kreativnost i razonoda. Međutim, bitno je naglasiti da su ove vrijednosti prvenstveno povezane s uspostavljanjem roditeljeve vrijednosti i dobitka.

1.1.4. Vrijednost djeteta za roditelja

U nekim istraživanjima među siromašnim bračnim partnerima pokazalo se da djeca za tradicionalne žene imaju veću vrijednost te se s obrazovanjem bračnih partnera i dužinom braka smanjuje vrijednost djeteta, posebno kod muževa. Osim toga, porastom socio-ekonomskog položaja pojedinca, materijalne sastavnice vrijednosti djeteta (npr. dijete kao pomoć u starosti ili radna snaga) gube na svojoj važnosti, dok se povećava psihološka vrijednost (npr. radost roditeljstva i emocionalna bliskost) (Arnold i sur., 1975). Prema Kohlmann (2002) pojedinci žele imati djecu ukoliko to povećava društveno odobravanje i materijalno blagostanje. Stoga, tri su temeljne potrebe koje roditelji žele zadovoljiti rađanjem djece: ekonomska sigurnost

(briga djece za ostarjele roditelje, dječji rad), psihološke potrebe roditelja (primanje i davanje ugodnih emocija) i potreba za postizanjem društvenog položaja.

1.2. Motivacija za roditeljstvo

Pitanje na koje su mnogi teoretičari pokušali odgovoriti je „Zašto ljudi žele imati djecu?“. U prošlim istraživanjima se pokazalo se da pojedincima nije lako opisati razloge zbog kojih žele postati roditeljima, vjerojatno jer te razloge nisu još osvijestili ili jer je to intimno područje čovjekovog života (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Isto tako, postavlja se i pitanje „Zašto neki ne žele djecu?“. Ta pitanja vrlo su važna zbog budućnosti i stabilnosti cjelokupnog društva (Petani i Babačić, 2010). Tijekom povijesti bilo je poželjno imati što više djece (posebno ako su to bila muška djeca) te se rađao velik broj djece s obzirom na visoku stopu mortaliteta, slabu ili nikakvu kontracepciju. Međutim, bez obzira na promjene u vremenskom razdoblju, u većini društava su za djecu i dalje vezane tradicionalne vrijednosti – djeca su vrijedan i poželjan cilj i imati dijete je društvena norma među odraslima (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Mnogi kažu da je roditeljstvo uloga koja traje cijeli život i izaziva velike promjene kod svakog pojedinca.

1.2.1. Činitelji koji mogu utjecati na fertilitetnu motivaciju

Formiranje motivacije za roditeljstvo (ili fertilitetne motivacije) je dugotrajan i složen proces koji počinje vrlo rano. Postoje razni mehanizmi i pokretači te motivacije koje su teoretičari pokušali objasniti (npr. Freud, Deutsch, Erikson), međutim, još uvijek se nije došlo do jedinstvenog teorijskog objašnjenja. Na fertilitetnu motivaciju, prema nalazima nekih istraživanja, utječu razni činitelji – biološki, kvaliteta partnerskog odnosa potencijalnih roditelja, osobne značajke potencijalnih roditelja (vrijednosti, stavovi i psihološke potrebe), socioekonomski činitelji (obrazovanje, materijalno stanje, stambeno pitanje, zaposlenje), povijesno-društvene okolnosti i unutarnje norme pojedinca (koje je stekao prilikom socijalizacije u široj društvenoj sredini ili obitelji) vezane uz fertilitetno ponašanje (Adler, 1997; Friedman i sur., 1994; Kohler i sur., 1999; Schoen i sur., 1997). Dakle, mnogo je motiva za roditeljstvo i razlikuju se od osobe do osobe, a i kod iste osobe ovisno o različitim razdobljima njihova života. Nadalje, uz razne motive zbog kojih netko želi imati dijete, koncept motivacije za roditeljstvo postaje još složeniji ako ga promotrimo kroz razne oblike roditeljstva kao što je npr. samohrano roditeljstvo, međutim, zbog opsega rada će se razmatrati klasični oblik roditeljstva koji uključuje roditelje različitog spola.

1.3. Teorije i modeli motivacije za roditeljstvo

Neke teorije i modeli fertilitetne motivacije uključuju biološke teorije koje se temelje na objašnjenju da su u osnovi motivacije za roditeljstvo biološki faktori, tj. naslijeđe i evolucijski razvijene predispozicije (Kohler i sur., 1999; Udry, 1996). Nadalje, prema socioekonomskim teorijama, na ovu motivaciju utječu socioekonomske prilike u rasponu od povijesno-gospodarskih uvjeta do pojedinačnih obrazovnih i profesionalnih prilika. Također, važan je i utjecaj šire promjene vrijednosti u razvijenim društvima, od tradicionalnih i kolektivističkih prema individualističkim i hedonističkim – odbacivanje nužnosti rađanja djece i gubitak statusa djeteta kao primarne odrednice smisla života (Alwin, 1996). Prema modelu socijalizacije za fertilitet postoji 5 skupina determinanti fertilitetne motivacije (različiti socijalizacijski posrednici od radnog mjesta, obitelji, škole, crkve, bračnog partnera do općeg društvenog okruženja); socijalizacija pojedinca u obitelji u djetinjstvu čimbenik je koji najviše utječe na njegovu fertilitetnu motivaciju u odrasloj dobi (Fox i sur., 1982). Zadnji model koji opisuje fertilitetnu motivaciju je ekološki model prema kojem postoji nekoliko skupina determinanti fertilitetne motivacije: individualne karakteristike partnera, mikrosustav (struktura i procesi u obitelji), makrosustav (vrijednosti i norme društva) (Huston, 2000). U većini zemalja primarni motiv za roditeljstvo jest davanje ljubavi i radost zbog nježne brige za dijete (Callan, 1982; Hoffman i Hoffman, 1973). Isto tako, važno je spomenuti i postojanje evolucijskih objašnjenja fertilitetne motivacije. Poznato je da su u prošlosti bile poželjne što veće obitelji jer su djeca pomagala roditeljima. Međutim, izgleda da, kako društvo napreduje, ekonomska vrijednost djeteta (npr. dijete kao radna snaga) opada te se povećava njegova psihološka vrijednost (npr. ljubav između roditelja i djeteta) (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Osim toga, u evoluciji je svoju ulogu odigrala i prirodna selekcija prema kojoj opstaju samo najizdržljivije jedinke, a povećanjem broja djece povećava se i vjerojatnost da će biti onih koji će preživjeti među njima (Kohler i sur., 1999).

1.3.1. Kategorije fertilitetne motivacije

Američki autor Rabin (1965) korištenjem „Upitnika o djetetu“ ponudio je odgovor na pitanje koje su to potrebe roditelja koje djeca trebaju zadovoljiti te što oni očekuju od djece. Fertilitetna motivacija grupirana je u četiri kategorije: 1. altruističnu motivaciju; 2. fatalističnu motivaciju; 3. narcističnu motivaciju i 4. instrumentalnu motivaciju. Altruistična motivacija je ona koja podrazumijeva ljubav prema djeci, želju da se o njima skrbi, da im se pruži zaštita i ljubav i slično. Fatalistična se odnosi na uvjerenje da je smisao života produženje vrste i reprodukcija

te da je roditeljstvo Božja volja ili sudbina– nešto što je neizbježno i predodređeno. Narcistična motivacija uključuje očekivanje da će dijete biti dokaz roditeljeve seksualne sposobnosti, tj. maskulnosti ili femininosti i da će povećati vrijednost roditelja. Kada se dijete koristi kao sredstvo za postizanje specifičnih roditeljskih ciljeva (npr. materijalna dobit, pomoć u starosti i dr.), riječ je o instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvo (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012). Prema Lacković-Grgin i Vitez (1997), instrumentalna motivacija uključuje četiri faktora – potvrđivanje sebe, domoljubnu motivaciju, očuvanje stabilnosti braka i produženje obiteljske loze, dok ostale kategorije fertilitetne motivacije imaju jednofaktorsku strukturu.

1.3.1.1. Nalazi prvih istraživanja fertilitetne motivacije

Rabin je (1965) utvrdio da oko 50% sudionika navodi da su u muškaraca osnovni motivi za roditeljstvo narcistične prirode, npr. dokaz plodnosti i maskulnosti, povećanje ugleda i sl., dok fatalistični motivi zastupljeni u žena (instinkt materinstva, sudbina). Kod muškaraca je, dakle, uočeno postojanje socio-psihološke motivacije, dok je kod žena fertilitetna motivacija više biološko-instinktivne prirode. S druge strane, u jednom istraživanju utvrđeno je da su u djevojaka izraženiji altruistični motivi u odnosu na mladiće, ali da se u bračnim parova s djecom gube te spolne razlike. Muškarci su pokazali izraženiju fatalističnu motivaciju kod svih ispitanih uzrasta, dok značajnih spolnih razlika nije bilo u instrumentalnoj i narcističnoj motivaciji. Nadalje, utvrđeno je i da se nakon adolescencije altruistični motivi pojačavaju, narcistični s dobi opadaju, a fatalistični se ne mijenjaju (Kapor-Stanulović, 1984).

Što se tiče motiva za roditeljstvo, oni su bili donekle zanemarivani u znanstvenoj literaturi te su se istraživači većinom usmjeravali na samo roditeljstvo i eventualne posljedice koje roditeljski postupci imaju na djetetov razvoj (Gormly i sur., 1987). Sudionici često kod ispitivanja motivacije za roditeljstvo daju socijalno poželjne odgovore s obzirom da je to intimno područje života pojedinca (Lacković-Grgin i Vitez, 1997). Kao što je već spomenuto, u prošlosti su bile nužne velike obitelji kako bi se preživjelo jer su djeca pomagala roditeljima u radu i brinuli su se o njima kada bi ostarili te su, prema tradicionalnom shvaćanju, djeca bila i glavni razlog sklapanja braka te se brak u kojem supružnici nisu imali djecu smatrao propalim. Vremena su se promijenila, a tako i socijalni i ekonomski uvjeti, međutim, i dalje se većina mlađih odraslih osoba nada da će jednog dana postati roditeljima te da će ih ta uloga ispuniti zadovoljstvom (Schaie i Willis, 2001; Petani i Babačić, 2010). Eriksonova psihosocijalna teorija ličnosti jedna je od teorija koja može dati objašnjenje izvora motivacije za roditeljstvo. Prema Eriksonu (1984), roditeljstvo je najčešći način izražavanja generativnosti – brige za buduće naraštaje i svijet kakav im se ostavlja. Motive za roditeljstvo može se podijeliti u tri

grupe – biološki (genska predispozicija da ljudi žele i imaju djecu), društveni (populacijska ili antipopulacijska politika društvenih institucija) te racionalni ((ne)ekonomsko racionalno imanje djece). Važno je da se biološke predispozicije podrže u socijalnom kontekstu kako bi došlo do racionalne odluke za imanjem djece (Morgan i Berkowitz King, 2001). Oprečno tome, argument da je potreba za imanjem djeteta isključivo biološke prirode leži u tome da bi reprodukcija, u tom slučaju, trebala biti neprekidna sve do prestanka ženine plodnosti, ali to nije tako – ljudi puno ranije prestaju s reprodukcijom (Petani i Babačić, 2010). Mnogi su faktori koji utječu na fertilitetnu motivaciju – jedan od njih je i bračno zadovoljstvo koje većinom dovodi do većeg broja djece, međutim, postoji i obrnuta situacija kada ljudi smatraju da bi dijete poremetilo njihove odnose i ravnotežu u braku, a osim toga, ukoliko su supružnici psihološki odvojeni, pokazano je da žene imaju veću fertilitetnu motivaciju jer na taj način ispunjavaju jaz između njihovih muževa i njih samih (Rainwater, 1965). Prema istraživanju Kapor-Stanulović (1984), provedenog na uzorku studenata, adolescenata i parova koji imaju jedno dijete, pokazalo se da je redoslijed motivacijskih kategorija skoro isti kod sudionika oba spola te za sve dobne skupine. Na prvom mjestu su altruistični motivi, zatim slijede fatalistični. Treće mjesto kod adolescenata (oba spola) i studenata zauzima narcistična, pa instrumentalna motivacija, dok je kod studentica i odraslih oba spola prvo instrumentalna pa narcistična motivacija. Također, altruistična motivacija za roditeljstvo je bila zastupljenija kod djevojčica nego kod dječaka i muškarci su (na svim dobnim skupinama) iskazali jaču fatalističnu motivaciju za roditeljstvo. Instrumentalna i narcistična motivacija za roditeljstvo nije pokazala značajne razlike među spolovima (Kapor-Stanulović, 1985). U istraživanju provedenom u Hrvatskoj pokazalo se da više od 70% građana (podjednako muškarci i žene) „smatra kako su djeca potrebna za ostvarenje smisla njihovog života“ (Aračić i Nikodem, 2000). Obitelj, roditeljstvo i brak temeljne su vrijednosti većine hrvatskih građana te je hrvatsko suvremeno društvo tradicionalno i u njemu djeca imaju središnju ulogu dok, suprotno tome, u suvremenim zapadnim društvima opada vrijednost djeteta i ono gubi tu središnju ulogu (Seccombe, 1991; Adler, 2004). Kao što je već spomenuto, različiti faktori mogu utjecati na fertilitetnu motivaciju. Neke od varijabli koje bi mogle biti povezane s motivacijom za roditeljstvo su dob, na način da s dobi očekujemo i da raste spremnost za roditeljstvo. S druge strane, prema nekim ranijim istraživanjima (Vitez, 1997), zadovoljstvo obiteljskim životom može biti značajan korelat motivacije za roditeljstvom jer upravo osobna iskustva iz obitelji mogu pojedince potaknuti, ili pak ne, na ostvarivanje vlastite obitelji. Uz zadovoljstvo obiteljskim životom, smatralo se da bi i zadovoljstvo ljubavnom vezom bio značajan čimbenik fertilitetne motivacije jer iako nema

provjere poveznosti između ova dva konstrukta da će zadovoljniji smatrati roditeljstvo kao sljedeću stepenicu u odnosu, pozitivnije razmišljati o roditeljstvu.

1.3.2. Uzroci manje motivacije za roditeljstvo

Bitno je naglasiti da postoje i neki uzroci manje fertilitetne motivacije. U ekonomski razvijenim društvima nerijetka je percepcija rađanja kao podnošenja žrtve (Adler, 2004). Osim toga, neke kategorije potencijalnih roditelja, kao što su veći stupanj obrazovanja i usmjerenosti na svoje zvanje, odbacuju roditeljstvo i vrijednost djece kao centralnu vrijednost čovjeka (Jones i Brayfield, 1997). Širenje novih spoznaja o kontracepciji, povećanje ženine potrebe za autonomijom, teškoće s usklađivanjem majčinske i radne uloge, neravnomjerna raspodjela opterećenja žene i muškarca u braku – sve to utječe na smanjenje fertilitetne motivacije. Također, u razvijenim društvima opada i motivacija za roditeljstvo kod muškaraca – smanjuje se spremnost za ženidbu i preuzimanje odgovornosti za obitelj (Blake i Gupta, 1975; Peterson i sur., 2012; Boivin i sur., 2018). Osim smanjenja fertilitetne motivacije, postoji i dobrovoljna apstinencija od djece. Glavni motivi dobrovoljne apstinencije su najčešće izbjegavanje brige i odgovornosti za odgoj djece, usmjerenost na karijeru žene, sumnja u svoje roditeljske sposobnosti kod žena, materijalni razlozi te netrpeljivost prema djeci i ekonomska prednost života bez djece kod muškaraca (Houseknecht, 1987). Visoko obrazovanje, nereligioznost, položaj u dobro plaćenim zanimanjima i nestabilan brak smanjuju želju za rađanjem (Abma i sur., 1995). Prema Quesnel-Vallée i Morganu (2002) dobrovoljna apstinencija od djece često se razvija postupno kao posljedica određenih životnih okolnosti i promjene ciljeva.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Period rane mladosti (od 20 do 25 godine života) najoptimalniji je za reprodukciju kod žena. Također, to je period relativne ekonomske nestabilnosti i period u kojem se najveći broj parova odlučuje da će postati roditeljima. Prema Eriksonu, ovo je razdoblje u kojem pojedinci traže partnera, stupaju u intimne odnose i razmišljaju o zasnivanju obitelji (Fulgosi, 1997). Iz godine u godinu smanjuje se stopa nataliteta i raste broj samačkih kućanstava kao i opadanje broja novosklopljenih brakova te sve navedeno predstavlja izazov suvremenog društva. Premda je tema fertilitetne motivacije važna s demografske i sociološke strane, ne smije se zanemariti i njezina individualna psihološka važnost. Međutim, unatoč detaljnom proučavanju literature pronađene su većinom starije reference pa je doprinos ovog istraživanja i da se usporede rezultati na prigodnom uzorku studenata s istraživanjem koje je provedeno ranije u Republici

Hrvatskoj na sličnom uzorku (Petani i Babačić, 2010). S obzirom na sve navedeno, može se reći da je motivacija za roditeljstvo zaista interesantna tema za istraživače, ali i ovisi o mnogo faktora. Neki od njih su spol, zadovoljstvo obiteljskim životom, zadovoljstvo ljubavnom vezom, studijska grupa, dob/godina studija, partnerski status i mnogi drugi.

Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati izraženost motivacije za roditeljstvo kod studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable.

Problemi istraživanja:

1. Utvrditi koji su motivi za roditeljstvom najizraženiji kod studenata.

Hipoteza 1: Na temelju dosadašnjih istraživanja, očekuje se da će najizraženija motivacija za roditeljstvom biti altruistična (Petani i Babačić, 2010).

2. Utvrditi razlikuju li se motivi za roditeljstvom s obzirom na spol i partnerski status.

Hipoteza 2: Pretpostavlja se da će žene u odnosu na muškarce pokazivati više altruističnu motivaciju, dok će muškarci imati izraženiju fatalističnu motivaciju (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012) i/ili instrumentalnu (Vitez, 1997). Što se tiče partnerskog statusa, u literaturi nisu nađena zapažanja o razlikama u motivima za roditeljstvom s obzirom na spomenutu varijablu te su pretpostavke o mogućim razlikama ostavljene otvorene.

3. Utvrditi odnos motivacije za roditeljstvom i zadovoljstva obiteljskim životom, ljubavnom vezom i dobi sudionika.

Hipoteza 3: Prema istraživanju Vitez (1997) očekuje se značajna pozitivna povezanost između altruistične, narcistične i instrumentalne motivacije za roditeljstvom i zadovoljstva obiteljskim životom, a za fatalistične motive pretpostavlja se da se ta povezanost neće pokazati statistički značajnom. S obzirom na to da se u literaturi nije naišlo na podatke o povezanosti zadovoljstva ljubavnom vezom i motiva za roditeljstvom kreće se s pretpostavkom da će oni koji su zadovoljni s ljubavnom vezom pozitivnije razmišljati o roditeljstvu. Također, s obzirom da s povećanjem dobi raste i spremnost odraslih da se brinu za mlađe naraštaje te prihvate roditeljsku ulogu, pretpostavlja se da će s dobi rasti i fertilitetna motivacija.

3. METODA

3.1. Sudionici

U istraživanju su sudjelovala 332 sudionika. Uzorak je prigodan i sastojao se od 47 sudionika (14,16%) muškog i 285 sudionika (85,84%) ženskog spola. Sudionici su bili u rasponu od 18 do 30 godina, a prosjek je iznosio 21 godinu ($M=21,31$, $SD=2,02$) (*Tablica 1*). Svi sudionici su studenti (preddiplomskog, diplomskog ili postdiplomskog studija), a 160 sudionika (48,19%) je u romantičnoj vezi (*Tablica 1*, *Tablica 5*). 84,34% sudionika se vidi u ulozi roditelja u idućih deset godina, dok ih se preostalih 15,66% ne vidi u takvoj ulozi u tom vremenskom periodu. 72,29% sudionika živi u gradu, dok je ostalih 27,71% na selu. Što se tiče socio-ekonomskog statusa sudionika (tj. njihove obitelji), 65,06% je navelo kako prosječni mjesečni prihodi u njihovoj obitelji iznose više od 7000 kn, za 14,76% prihodi su manji od prosjeka, a 20,18% oko 7000 kn. Također, većina sudionika ima braću/sestre (*Tablica 6*) te su u prosjeku vrlo zadovoljni bliskim odnosima u obitelji (*Tablica 1*). Oni sudionici koje su u ljubavnoj vezi, relativno su visoko zadovoljni tim ljubavnim odnosom (*Tablica 1*). Sudionici nisu niti religiozni, niti ne religiozni, a vjeru prakticiraju rijetko do ponekad (*Tablica 7*). Većina studenata (skoro 85%) namjerava postati roditeljem u idućih deset godina (*Tablica 8*).

3.2. Mjerni instrumenti

Podaci o spolu, dobi/godini studija, partnerskom statusu, zadovoljstvu ljubavnom vezom i obiteljskim životom evidentirani su putem upitnika socio-demografskih podataka. Također su se tražile i informacije o socio-ekonomskom statusu sudionika (tj. njihove obitelji), koliko imaju braće i sestara, žele li ostvariti roditeljsku ulogu u idućih 10 godina te koliko su religiozni. Odgovore na postavljena pitanja sudionici su davali označavanjem brojeva od 1 do 5, na skali od pet stupnjeva s tim da 1 znači – jako sam nezadovoljan, dok 5 znači – u potpunosti sam zadovoljan. Zadovoljstvo obiteljskim životom mjerilo se samo tom skalom od 5 stupnjeva.

Za ispitivanje motivacije za roditeljstvo koristila se *Skala motivacije za roditeljstvo* (Lacković-Grgin i Vitez, 2002). To je instrument koji sadrži 52 tvrdnje. Uz svaku tvrdnju pridružena je ljestvica za odgovore od 5 stupnjeva. Zadatak sudionika bio je da svoj odgovor na način da označe broj od 1 do 5 (1 - uopće se ne slažem, 5 - u potpunosti se slažem). Skala se sastoji od 4 subskale kojima se mjere altruistični (primjer čestice: „Djeca su smisao života.“), fatalistični (primjer čestice: „Prirodno je imati djecu.“), narcistični (primjer čestice: „Djeca su dokaz moje

muškosti / ženstvenosti.“) i instrumentalni motivi za roditeljstvom. Dok su se strukture 3 subskale: altruistične, fatalistične i narcistične motivacije pokazale kao jednofaktorske, subskala instrumentalne motivacije za roditeljstvom sastoji se od četiri faktora: potvrđivanje sebe (primjer čestice: „Ljudi s djecom imaju veći status u društvu.“), produženje obiteljske loze (primjer čestice: „Zato da nešto ostavim iza sebe.“), očuvanje stabilnosti braka (primjer čestice: „Djeca doprinose stabilnosti u braku.“) i domoljubna motivacija (primjer čestice: „Zbog povećanja nataliteta u Hrvatskoj.“). Vrijednost koeficijenta unutarnje konzistencije za altruističnu motivaciju iznosi 0,88, fatalističnu 0,92, narcističnu 0,75, a za pojedine subskale instrumentalne motivacije redom: potvrđivanje sebe – 0,85, produženje obiteljske loze – 0,86, očuvanje stabilnosti braka – 0,88 te domoljubna motivacija – 0,91. Ukupni rezultat na subskalama motivacije za roditeljstvo se sastoji od zbroja vrijednosti svih čestica na određenoj subskali (navedeno vrijedi i za subskale instrumentalne motivacije).

3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno u ožujku 2022. godine te je odobreno od strane Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. Podaci su prikupljeni konstruiranim on-line upitnikom (Google obrazac) koji je bio objavljen po studentskim grupama/stranicama na Facebooku. Svim sudionicima zajamčena je anonimnost podataka te je za svakog sudionika istraživanje trajalo oko 15 minuta i mogli su sudjelovati samo jednom. Potencijalni problem je bilo nepažljivo ili slučajno odgovaranje pa su, stoga, uvedena dva kontrolna pitanja u kojima su sudionici trebali odgovoriti na jednostavna pitanja.

6. REZULTATI

Prikazani su i izračunati deskriptivni parametri rezultata sudionika na *Skali motivacije za roditeljstvo* te socio-demografskih podataka (*Tablica 1*). Ukupni rezultat za zadovoljstvo obiteljskim životom sastavlja se zbrajanjem rezultata na česticama koje ispituju zadovoljstvo odnosom s majkom, ocem te braćom/sestrama te dijeljenjem s 3, te su deskriptivni parametri rezultata za zadovoljstvo ljubavnom vezom izračunati su samo za dio uzorka koji je u ljubavnoj vezi ($N=160$).

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih parametara rezultata na *Skali motivacije za roditeljstvo* te nekih socio-demografskih podataka

Varijabla	N	M	Min	Max	SD	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti	M/broj čestica	K-S test (d)
Altruistična motivacija	332	46,97	12,00	60,00	12,93	-1,16	0,45	3,91	,17
Fatalistična motivacija	332	28,11	12,00	60,00	12,70	0,50	-0,80	2,34	,11
Narcistična motivacija	332	11,48	5,00	25,00	4,43	0,65	0,11	2,30	,10
Instrumentalna motivacija	332	52,27	23,00	108,00	18,28	0,44	-0,20	2,27	,06
Zadovoljstvo obiteljskim životom	332	3,80	1,00	5,00	0,97	-0,72	-0,02		,13
Zadovoljstvo ljubavnom vezom	160	4,44	1,00	5,00	0,84	-1,75	3,24		,34
Dob	332	21,31	18,00	30,00	2,02	1,09	1,92		,16

S obzirom da indeks asimetrije (SI) i indeks spljoštenosti (KI) ne odstupaju značajno od kriterija ($SI < 3.00$, $KI < 8.00$) koje je predložio Kline (2011), distribucije rezultata na *Skali motivacije za roditeljstvo*, kao i prethodno navedenih socio-demografskih varijabli, se mogu smatrati adekvatnima za upotrebu parametrijske statistike u daljnjoj analizi. Iz *Tablice 1* može se primijetiti da su sudionici u prosjeku vrlo zadovoljni obiteljskim životom ($M=3,80$) kao i, oni koji su u ljubavnoj vezi, tim partnerskim odnosom ($M=4,44$). Prosječna dob je 21,31 godina – najmlađi sudionik ima 18 godina, dok najstariji ima 30. Aritmetičke sredine za sve kategorije fertilitetne motivacije nešto su niže od onih dobivenih u istraživanju Petani i Babačić (2010) što je i razumljivo s obzirom da uzorak ovog istraživanja uključuje nešto mlađe osobe (koje vjerojatno još ne promišljaju dublje o roditeljstvu) od onih u uzorku spomenutog istraživanja.

U svrhu odgovora na prvi istraživački problem, ispituje se koji su motivi za roditeljstvom najizraženiji kod studenata, dijeljenjem aritmetičke sredine dobivene za pojedinu motivaciju s brojem čestica na skali kojima se ista ispituje. Kao što je vidljivo u *Tablici 1*, najizraženija motivacija za roditeljstvo kod studenata jest altruistična nakon koje slijede redom fatalistična, narcistična te instrumentalna motivacija.

Nadalje, da bi se odgovorilo na drugi istraživački problem, ispituje se razlika u motivima za roditeljstvom s obzirom na spol i partnerski status, računanjem t-testova.

Tablica 2 Prikaz razlike u motivima za roditeljstvom između muškaraca i žena (N=332)

	<i>M</i>		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>N</i>		<i>SD</i>	
	Žene	Muškarci				Žene	Muškarci	Žene	Muškarci
Altruistična motivacija	47,04	46,51	0,26	330	0,795	285	47	12,87	13,44
Fatalistična motivacija	27,50	31,79	-2,16	330	0,032*	285	47	12,45	13,71
Narcistična motivacija	11,28	12,74	-2,12	330	0,035*	285	47	4,27	5,17
Instrumentalna motivacija	50,89	60,60	-3,43	330	0,001**	285	47	17,62	20,16

Napomena: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena u fatalističnoj, narcističnoj i instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvo. Pokazalo se da muški sudionici imaju izraženije sve navedene vrste motivacije, nego žene. No, nije utvrđena statistički značajna razlika između muškaraca i žena u altruističnoj motivaciji (Tablica 2).

Tablica 3 Prikaz razlike u motivima za roditeljstvom s obzirom na partnerski status sudionika (nisu u vezi vs. jesu u vezi) (N=332)

	<i>M</i>		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	Nisu u vezi	Jesu u vezi			
Altruistična motivacija	46,70	47,27	-0,40	330	0,69
Fatalistična motivacija	29,12	26,93	1,57	330	0,12
Narcistična motivacija	11,62	11,33	0,59	330	0,56
Instrumentalna motivacija	53,61	50,71	1,45	330	0,15

Nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na partnerski status sudionika. Stoga, sudionici se ne razlikuju u motivima za roditeljstvom s obzirom na to jesu li ili nisu u vezi (Tablica 3).

U svrhu odgovora na treći istraživački problem, izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) zadovoljstva obiteljskim životom, zadovoljstva ljubavnom vezom te dobi sudionika.

Tablica 4 Prikaz rezultata Personovog koeficijenta korelacije za ispitivanje povezanosti između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i zadovoljstva obiteljskim životom, zadovoljstva ljubavnom vezom te dobi sudionika

	Zadovoljstvo obiteljskim životom (N=332)	Zadovoljstvo ljubavnom vezom (N=160)	Dob Sudionika (N=332)
Altruistična motivacija	,22**	,064	-,004
Fatalistična motivacija	,16**	-,033	-,063
Narcistična motivacija	,11*	,005	-,031
Instrumentalna motivacija	,09	-,091	-,095

Napomena: *p<0,05; **p<0,01

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na subskali altruistične motivacije za roditeljstvo i zadovoljstva obiteljskim životom. To se također pokazalo i za fatalističnu te narcističnu motivaciju (*Tablica 4*). Dakle, osobe koje izražavaju višu, bilo altruističnu, fatalističnu ili narcističnu motivaciju, to su zadovoljniji obiteljskim životom. Međutim, nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na subskali instrumentalne motivacije i zadovoljstva obiteljskim životom (*Tablica 4*).

Nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i zadovoljstva ljubavnom vezom (*Tablica 4*).

Nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i dobi sudionika (*Tablica 4*).

5. RASPRAVA

Na roditeljstvo se uobičajeno gleda kao na veliku odgovornost koja za sobom povlači velik broj briga i problema s kojima se treba suočiti te se, također, ono doživljava više kao osobna potreba nego nešto što ima široku važnost za društvo (Kuburović, 2003). No, za roditeljstvo se ne može reći da je to isključivo pozitivno ili negativno iskustvo. Balansiranje ugodnih i neugodnih doživljavanja neprestano se mijenja (Pernar, 2010). Prema nekim autorima, roditeljstvo je najvažnija i najljepša čovjekova dužnost (Rabađija, 2016), ali i važna i zahtjevna životna odgovornost (Ljubetić, 2007). Dalo bi se reći da je to jedna od najznačajnijih promjena u životu

zbog prilagodbi koje zahtjeva u funkcioniranju osobe te ireverzibilnosti samog procesa (Bleidorn i sur., 2016). Prema zakonu, roditeljstvo je definirano kao dužnost roditelja da se skrbe o djetetu zaštitili njegovu dobrobit i osobne interese. Osim toga, dužnost roditelja je i da se brine o djetetovu zdravlju i životu i da ga odgoje kao moralnu, vrijednu, emotivnu, slobodnu, humanu, domoljubnu i odgovornu osobu (Rabađija, 2016). Nažalost, manji je broj istraživača istraživao period koji prethodi roditeljstvu premda je u suvremenom društvu prisutna pojava smanjenja novorođene djece što postaje važan društveni problem i u Republici Hrvatskoj i u razvijenijim zapadnim zemljama. Djeca su, u tradicionalnim obiteljima, bila najvažniji, nerijetko i jedini razlog ulaska u brak. Nemogućnost imanja djece bio je dovoljan razlog za razvod s obzirom da su u prošlosti velike obitelji bile nužne za preživljavanje, a djeca su služila kao pomoć u radu i brinula se o roditeljima u starijoj dobi. Ekonomski i socijalni uvjeti se danas mijenjaju. Napredak tehnologije doveo je do smanjene potrebe za velikim brojem radnika, medicinski je napredak smanjio stopu smrtnosti djece i omogućio korištenje kontracepcijskih sredstava, a društvo je preuzelo dio brige o starima (Delač Hrupelj i sur., 2000). Premda dolazi do promjene razmišljanja o roditeljstvu kao nečemu što se mora ostvariti u čovjekovu životu, još se uvijek većina nada da će se naći u roditeljskoj ulozi te da će ih ona ispuniti zadovoljstvom (Schaie i Willis, 2001). S druge strane, neki ljudi ne žele ili ne mogu postati roditeljima. U prošlim generacijama, pojedinci koji dobrovoljno nisu imali djecu smatrali su se sebični i nemoralni. Neki ljudi, usprkos svojoj volji, nemaju djecu zbog nepronaska adekvatnog partnera ili zbog neuspješnog liječenja neplodnosti (Berk, 2015). Još neki razlozi neimanja djece uključuju poslovnu karijeru žene i financijsku sigurnost (Berk, 2015). Suprotno stereotipu da su ljudi bez djece neispunjeni i usamljeni, pokazano je da su odrasli koji svojevolumeno nemaju djecu jednako zadovoljni životom kao i roditelji koji sa svojom djecom imaju tople odnose. Odrasle osobe čija djeca imaju probleme ili oni koji se ne mogu pomiriti s neplodnošću, vjerojatno će biti nezadovoljniji i depresivniji (Nichols i Pace-Nichols, 2000).

Kada se proučava tranzicija u roditeljstvo, nailazi se na faktore koji utječu na odluku pojedinca o postajanju roditeljem, pri čemu se fertilitetne motivacija najčešće formira u jednoj od četiri kategorije – altruistična motivacija (želja da se djetetu pruži ljubav, briga i zaštita), fatalistična (stav da su reprodukcija i produžavanje vrste smisao života), instrumentalna (roditeljstvo je važan faktor u očuvanju braka, potvrđivanju sebe, produžavanju obiteljske loze ili kao izražavanje domoljubnosti) te narcistična (prema kojoj se na roditeljstvo gleda kao mogućnost potvrđivanja osobne vrijednosti) (Rabin, 1965). Stoga, cilj ovog istraživanja bio je ispitati izraženost motivacije za roditeljstvo kod studenata s obzirom na neke socio-demografske varijable.

Prvi problem istraživanja bio je utvrditi koji su motivi za roditeljstvom najizraženiji kod studenata. Na temelju dosadašnjih istraživanja, pretpostavljeno je da će najizraženija motivacija za roditeljstvom biti altruistična (Petani i Babačić, 2010). Navedena hipoteza je u potpunosti potvrđena – utvrđeno je da je najizraženija motivacija za roditeljstvo kod studenata altruistična nakon koje slijede redom fatalistična, narcistična te instrumentalna motivacija. Ovakvi nalazi dobiveni su i u istraživanju Petani i Babačić (2010) u kojem je sudjelovalo je 170 studenata Sveučilišta u Zadru u rasponu od 18 do 30 godina te je od sveukupnog broja sudionika bilo 116 studentica, odnosno 68,24% i 54 studenata, odnosno 31,76% te istraživanju Tucak Junaković i Ahmeti (2012) u kojem je korišten je uzorak od 225 roditelja u dobi od 20 do 60 godina, od čega 110 muškaraca i 115 žena. U oba navedena istraživanja pokazalo se da je altruistična motivacija za roditeljstvom najviše izražena – upravo ljubav prema djeci, pružanje brige i zaštite i sl., glavni su razlozi za roditeljstvo. Zanimljivo je i istraživanje Langdridgea i sur. (2000) u kojem su istraživači proveli intervjue na tri skupine ispitanika (u prvoj skupini su sudionici koji nemaju problema sa plodnošću, u drugoj oni kod kojih je problem vezan uz plodnost partnerice, a u trećoj oni kod kojih je problem vezan uz plodnost partnera) tijekom kojih su se sudionici trebali sami dosjetiti razloga zbog kojih žele djecu te su ih kasnije, nakon što je napravljena analiza njihovih odgovora, trebali povezati strelicama tako da odrede uzročno-posljedičnu vezu među njima tj. promisliti uzrokuje li jedan motiv drugi te ih poredati od najutjecajnijih do najmanje utjecajnih. U tom istraživanju dobiveno je da je glavni motiv za roditeljstvo među svim skupinama želja za davanjem i primanjem ljubavi te iskustvo „užitka“ u imanju djeteta. Također, u većini zemalja primarni motiv za roditeljstvo jest davanje ljubavi i radost zbog nježne brige za dijete (Callan, 1982; Hoffman i Hoffman, 1973). Studenti se uglavnom slažu sa stavom da su "djeca smisao života" (fatalistična motivacija), dok uglavnom ne prihvaćaju stav da su "djeca dug prema naciji" (instrumentalna motivacija). Najčešći razlog individualne želje za roditeljstvom je "ljubav prema djeci" (altruistična motivacija) (Kuburović, 2003).

Drugi problem istraživanja bio je utvrditi razlikuju li se motivi za roditeljstvom s obzirom na spol i partnerski status. Pretpostavljeno je da će žene u odnosu na muškarce pokazivati više altruističnu motivaciju, dok će muškarci imati izraženiju fatalističnu motivaciju (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012) i/ili instrumentalnu (Vitez, 1997). Što se tiče partnerskog statusa, u literaturi nisu nađena zapažanja o razlikama u motivima za roditeljstvom s obzirom na spomenutu varijablu te su pretpostavke o mogućim razlikama ostavljene otvorene. Dobivena je razlika između muškaraca i žena u fatalističnoj, narcističnoj i instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvo. Pokazalo se da muški sudionici imaju izraženije sve navedene vrste motivacije,

nego žene. No, za altruističnu motivaciju to nije slučaj, tj. u toj kategoriji se muškarci i žene ne razlikuju. Ovakvi nalazi u skladu su s Rabinovim (1965) – naime, autor ističe da se muškarci i žene ne razlikuju u iskazivanju altruističnih motiva te potrebe za brigom o potomcima, međutim, u većini novijih istraživanja su, ipak, pronađene spolne razlike, tj. žene imaju izraženije altruistične motive što je i u skladu s razlikama u procesu socijalizacije rodnih uloga, u kojem je kod žena veći naglasak na empatiji, brizi za druge i osjetljivosti za tuđe potrebe (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012). Moguće je da je u zadnjih nekoliko godina došlo do izjednačavanja iskazivanja ljubavi među spolovima (što je moguća posljedica liberalizacije društva), kao što je to bio slučaj u Rabinovom istraživanju. Osim toga, moguće je i da su sudionici, pak, skloni davanju socijalno-poželjnih odgovora (tj. da se žele prikazati u što boljem svjetlu (s obzirom da altruistična motivacija podrazumijeva ljubav prema djeci, pružanje zaštite i sl)). Svakako, bilo bi korisno u budućim istraživanjima dodatno obratiti pažnju na ovu razliku. S druge strane, moguće je da su instrumentalni, fatalistični i narcistični motivi, kao što su, primjerice, postizanje većega društvenog statusa, produženje loze, ostavljanje traga za sobom i reprodukcija/dokaz maskuliniteta i plodnosti, više u skladu s muškom rodnim ulogom. Ta uloga uključuje snalažljivost, učinkovitost, asertivnost, superiornost i sl. Uz to, muškarcima je kao nositeljima obiteljskoga prezimena možda važnije nego ženama produžiti obiteljsku lozu, stoga su u ovom istraživanju te tri kategorije fertilitetne motivacije izraženije kod muškog spola.

Ni za jedan motiv za roditeljstvom efekt partnerskog statusa nije se pokazao značajnim. Naime, skupina studenata koja ima ljubavnog partnera i skupina studenata samaca značajno se ne razlikuju u izraženosti motiva za roditeljstvom. Stoga je vidljivo da efekt partnerskog statusa nije relevantan kao prediktor motivacije za roditeljstvom. Kako je hipoteza za ovaj zadatak bila otvorena, a nije se došlo do nikakvih značajnih rezultata vezanih uz efekt partnerskog statusa na motivaciju za roditeljstvom, ova hipoteza se može samo djelomično prihvatiti te je i dalje ostala otvorena. S obzirom da u ispitivanju nije ispitano je li riječ o predanim vezama niti jesu li sudionici pričali sa svojim partnerima o roditeljstvu moguće je da je motivacija za roditeljstvo u ovom uzorku predodraslih individualno pitanje, a ne partnersko.

Treći problem istraživanja bio je utvrditi odnos motivacije za roditeljstvom i zadovoljstva obiteljskim životom, ljubavnom vezom, i dobi sudionika. Prema istraživanju Vitez (1997) očekivala se značajna pozitivna povezanost između altruistične, narcistične i instrumentalne motivacije za roditeljstvom i zadovoljstva obiteljskim životom, a za fatalistične motive pretpostavilo se da se ta povezanost neće pokazati statistički značajnom. Dobivena je pozitivna povezanost između rezultata na subskali altruistične motivacije za roditeljstvo i zadovoljstva obiteljskim životom. To se također pokazalo i za fatalističnu te narcističnu motivaciju. Dakle,

osobe koje izražavaju višu, bilo altruističnu, fatalističnu ili narcističnu motivaciju, to su zadovoljniji obiteljskim životom (vrijedi i obrnuto). Međutim, između rezultata na subskali instrumentalne motivacije i zadovoljstva obiteljskim životom nije dobivena korelacija. Dobiveni rezultati ukazuju na to da je značajna povezanost zadovoljstva obiteljskim životom i svim kategorijama fertilitetne motivacije osim instrumentalne, što nije u skladu s prošlim nalazima. Moguće je da se u prošlim istraživanjima povezanost instrumentalne motivacije i zadovoljstva obiteljskim životom pokazala značajnim jer su djeca u prošlosti pomagala roditeljima u obavljanju kućanskih poslova te u odgoju braće i sestara što je bilo dio njihove svakodnevice, međutim, danas se vremena u tom pogledu mijenjaju – djeca teže individualizmu te im često obavljanje kućanskih poslova nije glavna zanimacija što je posljedica modernizacije društva. Također, neke čestice instrumentalne motivacije više „naginju“ prema narcističnoj motivaciji, tj. zadovoljenju narcističkih crta. Što se tiče povezanosti zadovoljstva obiteljskim životom i fatalistične motivacije – ona se pokazala značajnom. Pitanjem stavova studenata o vlastitom budućem roditeljstvu bavila se Lukenda (2016). Na uzorku 334 zadarskih i zagrebačkih studenata/ica prosječne starosti od 22 godine, utvrdila je kako 70% sudionika izražava želju za postajanjem roditeljem, pri čemu su religiozne osobe te osobe s većim brojem braće i sestara izvještavali o najvećoj želji, kao i o najvećem značaju emocionalnog aspekta roditeljstva te najmanjoj brizi vezanoj za posao i financijsku stabilnost u obitelji što je i u skladu s nalazima ovog istraživanja (konkretno, kada je u pitanju fatalistična motivacija povezanost je najizraženija) (*Tablica 9, Tablica 10*). Najmanje pozitivni stavovi prema roditeljstvu, u tom istraživanju, zabilježeni su kod sudionika koji su se izjasnili kao ateisti i kod jedinaca. Tradicionalnije stavove prema roditeljstvu su u većoj mjeri pokazivali muški sudionici, kao i oni sudionici koji su imali više braće i sestara u odnosu na ostale sudionike. Iz ovakvog obrasca razlika moguće je zaključiti kako su stavovi o roditeljstvu rezultat različitih faktora, a oni se neupitno mijenjaju i pod utjecajem promjena u društvu, njegovim povijesnom i geografskom aspektu, ali i tehnološkom napretku (Lukenda, 2016). Nadalje, samorazumljivo je da je zadovoljstvo obiteljskim životom pozitivno povezano i s altruističnom motivacijom s obzirom da je ljubav temeljna vrijednost s kojom se najčešće prvo susretnemo upravo unutar obitelji. Također, pojedinci koji su zadovoljni obiteljskim životom imaju izraženiju narcističnu motivaciju prema kojoj se očekuje da će dijete povećati vrijednost roditelja. Moguće je da pojedinci koji su zadovoljni obiteljskim životom percipiraju obitelj kao vrijednu zajednicu. Važno je obratiti pažnju i na uzorak istraživanja u kontekstu zadovoljstva obiteljskim životom koji čine studenti – populacija kojoj roditelji vjerojatno pomažu tijekom studija (npr. podrška u vidu materijalnih sredstava) zbog čega ih njihova djeca cijene (zbog odricanja od sebe da bi

mogli pomoći svom djetetu), te očekuju da će, ukoliko i sami postanu roditelji, i oni steći takav „ugled“.

S obzirom na to da se u literaturi nije naišlo na podatke o povezanosti zadovoljstva ljubavnom vezom i motiva za roditeljstvom krenulo se s pretpostavkom da će oni koji su zadovoljni s ljubavnom vezom pozitivnije razmišljati o roditeljstvu. Korelacije između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i zadovoljstva ljubavnom vezom nisu dosegle statističku značajnost. Ovo istraživanje provedeno je na mlađoj populaciji (*Tablica 1*), stoga je moguće da oni koji su u vezi još ne razmišljaju o postajanju roditeljima. Također, u novije vrijeme društvo se sve više liberalizira te je moguće da pojedinci ne razmišljaju o postajanju roditeljem u kontekstu ljubavnog odnosa već se fokusiraju na individualnu želju za imanjem djece. Ovakvi nalazi u skladu su i s drugim problemom u kojem se nije se došlo do nikakvih značajnih rezultata vezanih uz efekt partnerskog statusa na motivaciju za roditeljstvom.

Što se tiče korelacije dobi i motiva za roditeljstvom, pretpostavljeno je da će ona biti pozitivna s obzirom da s povećanjem dobi raste i spremnost odraslih da se brinu za mlađe naraštaje te prihvate roditeljsku ulogu.

U ovom istraživanju nije dobivena korelacija između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i dobi sudionika. Moguće je da, s obzirom da je istraživanje provedeno na mlađoj populaciji (*Tablica 1*), raspon godina sudionika nije dovoljno velik da bi se mogao primijetiti trend povećanja fertilitetne motivacije s dobi. S obzirom na ovakve rezultate, može se reći da je treća hipoteza djelomično prihvaćena.

Na kraju treba spomenuti i glavna ograničenja provedenog istraživanja i smjernice za buduća istraživanja. Jedan od glavnih nedostataka ovog istraživanja je prikupljanje podataka putem online upitnika. Premda se na taj način može obuhvatiti veći broj ispitanika, nedostatak takve metode je da su sudionici prepušteni sami sebi, odnosno da pri ispunjavanju upitnika nisu u mogućnosti pitati istraživača za pojašnjenje potencijalnih nejasnoća za razliku kad se koristi metoda papir-olovka (Milas, 2005). Međutim, navedeni nedostatak može biti i prednost ovakvih istraživanja jer se sudionici osjećaju anonimnije, pa je moguće da su manje skloni odgovarati socijalno poželjno te su spremniji iskazati svoje prave motive o roditeljstvu. Nadalje, kod istraživanja u kojem se podaci prikupljaju putem ankete, kao osnovni izvor podataka koristi se osobni iskaz, dakle, radi se o samoprocjeni kod koje postoji mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora, stoga je metodološka vrijednost ankete ograničena. Sudionici mogu svjesno ili nesvjesno davati netočne i neprecizne iskaze o sebi te se prikazati u boljem svjetlu, zato je nužno da se osigura anonimnost.

U buduća bi istraživanja motivacije za roditeljstvo valjalo uključiti i druge varijable relevantne za ovu temu, kao što su materijalni resursi, zaposlenje, svjetonazor, vrijednosti, osobine ličnosti potencijalnih roditelja itd. Naime, najveće nepovoljnosti vezane za ostvarivanje roditeljske uloge tiču se i ekonomskih faktora. Ljudi se boje zbog manjka materijalnih sredstava koji su potrebni za normalan život sa djecom. Primjerice, neposjedovanje vlastitog stambenog prostora koji bi pružao osjećaj financijske sigurnosti, mnoge pojedince koji bi i htjeli biti roditelji, tjera na odgađanje roditeljskih uloga. Jedan od najvećih problema mladih u Hrvatskoj je nizak životni standard i nezaposlenost što je mogući razlog zašto se neki od njih ne upuštaju u stvaranje vlastite obitelji (Lukenda, 2016). Osim toga, bilo bi zanimljivo ispitati razliku u motivaciji za roditeljstvo između roditelja koji žele začeti dijete i onih koji ga žele usvojiti, ili pak, onih koji prolaze kroz postupak umjetne ili potpomognute oplodnje. Nadalje, kako je na temu fertilitetne motivacije bilo malo istraživanja u Hrvatskoj, ovu tematiku bilo bi zanimljivo i na sudionicima drugačijih sociodemografskih obilježja ili drugim dobnim skupinama. S obzirom da je uzorak ovog istraživanja specifičan (studentska populacija), podatke ne bi valjalo generalizirati na opću populaciju. Također, zanimljivo bi bilo u nekom od budućih istraživanja obratiti pažnju na motivaciju za roditeljstvom kod samaca – neka istraživanja su pokazala da samački život (bez partnera, ali ne i bez djece) odabire sve veći broj ljudi.

6. ZAKLJUČCI

1. Rezultati su pokazali da je najizraženija motivacija za roditeljstvo kod studenata altruistična nakon koje slijede redom fatalistična, narcistična te instrumentalna motivacija.
2. Nadalje, dobivena je razlika između muškaraca i žena u fatalističnoj, narcističnoj i instrumentalnoj motivaciji za roditeljstvo. Pokazalo se da muški sudionici imaju izraženije sve navedene vrste motivacije, nego žene. No, za altruističnu motivaciju to nije slučaj, tj. u toj kategoriji se muškarci i žene ne razlikuju. Sudionici se ne razlikuju ni u motivima za roditeljstvom s obzirom na to jesu li ili nisu u vezi.
3. Korelacije između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i zadovoljstva ljubavnom vezom nisu dosegle statističku značajnost, dok je, s druge strane, dobivena pozitivna povezanost između rezultata na subskali altruistične motivacije za roditeljstvo i zadovoljstva obiteljskim životom. To se također pokazalo i za fatalističnu te narcističnu motivaciju. Dakle, osobe koje izražavaju višu, bilo altruističnu, fatalističnu ili narcističnu motivaciju, to su zadovoljniji obiteljskim životom (vrijedi i obrnuto). Međutim,

između rezultata na subskali instrumentalne motivacije i zadovoljstva obiteljskim životom nije dobivena korelacija kao ni između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i dobi sudionika.

7. LITERATURA

- Abma, J. C., Chandra, A., Mosher, W. i Peterson, L. (1998). *Fertility, family planning, and women's health: new data from the 1995 National Survey of Family Growth*. Diane Publishing.
- Adler, M. A. (1997). Social change and declines in marriage and fertility in Eastern Germany. *Journal of Marriage and the Family*, 59(1), 37-49.
- Adler, M. A. (2004). Child-free and unmarried: Changes in the life planning of young east German women. *Journal of Marriage and Family*, 66(5), 1170-1179.
- Alwin, D. F. (1996). From childbearing to childrearing: The link between declines in fertility and changes in the socialization of children. *Population and Development Review*, 22(1), 176-196.
- Aračić, P. i Nikodem, K. (2000). Važnost braka i obitelji u hrvatskom društvu. *Bogoslovska smotra*, 70(2), 291-311.
- Arnold, F., Bulatao, R., Baripakdi, C., Chung, B., Fawcett, J., Iritan, T., Lee, S. i Wu, T. (1975). *Introduction and comparative analysis: The value of children: A cross-national study* (Vol 3). East-West Population Institute.
- Berk, L. (2015). *Child development*. Pearson Higher Education AU.
- Blake, J. i Gupta, P. D. (1975). Reproductive motivation versus contraceptive technology: Is recent American experience an exception? *Population and Development Review*, 1(2), 229-249.
- Bleidorn, W., Buyukcan-Tetik, A., Schwaba, T., Van Scheppingen, M. A., Denissen, J. J., i Finkenauer, C. (2016). Stability and change in self-esteem during the transition to parenthood. *Social Psychological and Personality Science*, 7(6), 560-569.

- Boivin, J., Buntin, L. i Kalebic, N. (2018). What makes people ready to conceive? Findings from the International fertility decision-making study. *Reproductive Biomedicine & Society Online*, 6, 90-101.
- Callan, V. J. (1982). How do Australians value children? A review and research update using the perceptions of parents and voluntarily childless adults. *The Australian and New Zealand Journal of Sociology*, 18(3), 384-398.
- Čorkalo-Biruški, D. (2009). *Primijenjena psihologija: pitanja i odgovori*. Školska knjiga.
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2003) Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10(1), 45-68.
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006) *Psihologija braka i obitelji*. Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Delač Hrupelj, J., Miljković, D. i Lugomer Armano, G. (2000). *Lijepo je biti roditelj: priručnik za roditelje i djecu*. Creativa.
- Demo, D. H. i Cox, M. J. (2000). Families with young children: A review of research in the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 876-895.
- Erikson, R. (1984). Social class of men, women and families. *Sociology*, 18(4), 500-514.
- Fox, G. L., Fox, B. R., i Frohardt-Lane, K. (1982). Fertility socialization: The development of fertility attitudes and behavior. U G. L. Fox (Ur.), *The Childbearing Decision: Fertility Attitudes and Behavior* (str. 19–49). Sage.
- Friedman, D., Hechter, M. i Kanazawa, S. (1994). A theory of the value of children. *Demography*, 31(3), 375-401.
- Fulgosi, A. (1997). *Psihologija ličnosti*. Školska knjiga.
- Gormly, A.V., Gormly, J.B. i Weiss, H. (1987). Motivations for parenthood among young adult college students. *Sex Roles*, 16(1-2), 31-39.
- Hoffman, L. W. (1979). Maternal employment: 1979. *American Psychologist*, 34(10), 859-865.
- Hoffman, L. W. i Hoffman, M. (1973). The value of children to parents. U J. T. Fawcett (Ur.), *Psychological perspectives on population* (str. 19-77). Basic Books.

- Houseknecht, S. K. (1987). Voluntary childlessness. U M. B. Sussman i S. K. Steinmetz (Ur.), *Handbook of marriage and the family* (str. 369-395). MA.
- Huston, T. L. (2000). The social ecology of marriage and other intimate unions. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 298-320.
- Jones, R. K. i Brayfield, A. (1997). Life's greatest joy?: European attitudes toward the centrality of children. *Social Forces*, 75(4), 1239-1269.
- Kapor-Stanulović, N. (1984). Motivacija za roditeljstvom: razlike po polu i uzrastu. *Psihologija*, 1(2), 42-48.
- Kapor-Stanulović, N. (1985). *Psihologija roditeljstva*. Nolit.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Kohler, H., Rodgers, J. L. i Christensen, K. (1999). Is fertility behavior in our genes? Findings from a Danish twin study. *Population and Development Review*, 25(2), 253-288.
- Kohlmann, A. (2002). *Fertility intentions in a cross-cultural view: The value of children reconsidered*. MPIDR working paper.
- Kuburović, A. (2003). Stavovi studenata relevantni za buduće reproduktivno ponašanje. *Stanovništvo*, 41(1-4), 43-64.
- Lacković-Grgin, K. i Vitez, S. (1997). Predikcija Rabinovih kategorija motivacije za roditeljstvo. *Razdio FPSP*, 36(13), 43-62.
- Lacković-Grgin, K. i Vitez, S. (2002). Skala motivacije za roditeljstvo. U K. Lacković-Grgin, A. Prorković, V. Čubela, i Z. Penezić, (Ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*. Svezak 1. (str. 63-66). Morepress.
- Langdrige, D., Connolly, K. i Sheeran, P. (2000). Reasons for wanting a child: A network analytic study. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 18(4), 321-338.
- Lukenda, A. (2016). *Stavovi mladih o vlastitom budućem roditeljstvu* [Diplomski rad, Sveučilište u Zadru]. Digitalni repozitorij ocjenskih radova Sveučilišta u Zadru.
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Mali profesor.

- Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Naklada Slap.
- Morgan, S. P. i Berkowitz King, R. (2001). Why have children in the 21st century? Biological predisposition, social coercion, rational choice. *European Journal of Population*, 17(1), 3-20.
- Nichols, W. C. i Pace-Nichols, M. A. (2000). Childless married couples. U W. C. Nichols (Ur.), *Handbook of family development and intervention* (str. 171-188). John Wiley.
- Nomaguchi, K. M. i Milkie, M. A. (2003). Costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adults' lives. *Journal of Marriage and Family*, 65(2), 356-374.
- Obradović, J. i Čudina-Obradović, M. (2000). Obitelj i zaposlenost izvan kuće: međusobno ometanje i/ili pomaganje. *Revija za socijalnu politiku*, 7(2), 131-145.
- Papalia, D. E., Olds, S. W. i Feldman, R. D. (1992). *Human development edition*. New York.
- Pernar, M. (2010). Parenthood. *Medicina Fluminensis*, 46(3), 255-260.
- Petani, R. i Babačić, A. (2010). Motivacija za roditeljstvom kod studenata Sveučilišta u Zadru. *Acta Iadertina*, 7(1), 79-97.
- Peterson, B. D., Pirritano, M., Tucker, L. i Lampic, C. (2012). Fertility awareness and parenting attitudes among American male and female undergraduate university students. *Human Reproduction*, 27(5), 1375-1382.
- Quesnel-Vallée, A. i Morgan, S. P. (2003). Missing the target? Correspondence of fertility intentions and behavior in the US. *Population Research and Policy Review*, 22(5), 497-525.
- Rabađija, M. (2016). *Roditeljstvo*. [Završni rad, Sveučilište u Zagrebu]. Repozitorij Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- Rabin, A. I. (1965). Motivation for parenthood. *Journal of Projective Techniques and Personality Assessment*, 29(4), 405-413.
- Rainwater, L. (1965). *Family design*. Aldine Publishing Company.
- Schaie, K. W. i Willis, S. L. (2001). *Psihologija odrasle dobi i starenja*. Naklada Slap.

- Schoen, R., Kim, Y. J., Nathanson, C. A., Fields, J. i Astone, N. M. (1997). Why do Americans want children?. *Population and Development review*, 23(2), 333-358.
- Seccombe, K. (1991). Assessing the costs and benefits of children: Gender comparisons among childfree husbands and wives. *Journal of Marriage and the Family*, 53(1), 191-202.
- Tucak Junaković, I. i Ahmeti, I. (2012). Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mlađih i sredovječnih roditelja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 21(2), 363-382.
- Udry, J. R. (1996). Biosocial models of low-fertility societies. *Population and Development Review*, 22, 325-336.
- Veevers, J. E. (1973). Voluntary childlessness: A neglected area of family study. *Family Coordinator*, 22(2), 199-205.
- Vitez, S. (1997). Neki korelati motivacije za roditeljstvo. [Neobjavljen diplomski rad]. Sveučilište u Zadru.

8. PRILOZI

Tablica 5 Prikaz broja studenata koji pohađaju određenu razinu studija (N=332)

	N
Preddiplomski studij	253
Diplomski studij	75
Poslijediplomski/doktorski studij	4

Tablica 6 Prikaz broja studenata koji imaju određeni broj braće i sestara (N=332)

Broj braće i sestara	N
0	25
1	166
2	85
3	38
4	7
5	7
6	2
7	1
9	1

Tablica 7 Prikaz samoprocjene religioznosti sudionika (N=332)

	<i>M</i>	Min	Max	<i>SD</i>
Religioznost	3,09	1,00	5,00	1,39
Practicira vjeru	Da (N=159)		Ne (N=173)	

Tablica 8 Prikaz broja studenata koji ne žele (Ne) ili žele (Da) postati roditeljem u idućih deset godina (N=332)

	<i>N</i>	%
Ne	52	15,66
Da	280	84,34

Tablica 9 Prikaz rezultata Personovog koeficijenta korelacije za ispitivanje povezanosti između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i broja braće i sestara sudionika (N=332)

	Broj braće i sestara
Altruistična motivacija	,11
Fatalistična motivacija	,16*
Narcistična motivacija	,06
Instrumentalna motivacija	,10

Napomena: *p<0,05

Tablica 10 Prikaz rezultata Personovog koeficijenta korelacije za ispitivanje povezanosti između rezultata na subskalama (pojedine motivacije za roditeljstvo) i religioznosti (N=332)

	Religioznost
Altruistična motivacija	,50*
Fatalistična motivacija	,60*
Narcistična motivacija	,36*
Instrumentalna motivacija	,38*

Napomena: *p<0,05